

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и по новчићу.

За све остале земље: ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И БЪНЖЕВНОСТ.

Претплата плаће се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Глас Црногорца“ на Цетиње, а може се и картоном уплатицом на пошту у Котор. Дописе пишу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму на петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новч. За огласе веће и на дуже вријеме попушта се.

ПОЗИЗ НА ПРЕТПЛАТУ.

Отвара се нова претплата на „Глас Црногорца“ за годину 1892. Стога лијепо молимо наше претплатнике да претплату што прије пошаљу. Од нове године почињући прилаже „Глас Црногорца“ само они који су претплату за њега наплатили.

Лист стаје:

За Црну Гору и Аустро-Угарску:

На годину . . . фор. 6. —

На по године . . . „ 3. —

На 1/4 год. (3 мјес.) „ 1. 50

За све остале земље:

На годину . . . фран. 20. —

На по године . . . „ 10. —

На 1/4 год. (3 мјес.) „ 5. —

Претплата из Црне Горе не се плаће у наплаћеном писму на Управу Државне Штампарије на Цетињу.

Претплата са стране може се као и до сад слати на г. *Петра Рамадановића* у Котор са овлашћеном да је за „Глас Црногорца“. Ко са стране жели послати претплату непосредно на Цетиње, не се у праву на Државну Штампарију у писму наплаћеном до Цетиња.

Цетиње, 21. Децембра 1891.

Администрација „Гл. Црногорца“.

Цетиње, 20 децембра.

На путу од 15¹⁰, што је књаж. влада управља преко овдашњег турског поштанства Високој Порти ушле познатог разбојничког дјела на путу између Бијелог Поља и Сјенице противу наплате поданика, Висока Порта одговорила је била нотом од 28 новембра, да дубоко сажаљева несрећни догађај, али се ограничила на само обешање, да ће се трудити, колико више може, да се кривци пронађу.

Књажевска влада стојећи чврсто на темељу прве своје поте, није се могла са овим одговором задовољити, и поно-

вила је енергично своје захтјевање, да се Висока Порта формално обвезе, не само да изнађе кривце него да их и казни по заслуги. У протвном случају, књаж. влада изјавила је, у корист највиших општијих интереса хуманитарности, да ће питање изнијети пред форум јевропских владисла.

Висока Порта, проникнута жељом, да уздржи пријатељство и одношаје најбољег сусједства са књажевском владом, похитала је нотом од 28 децембра да доуни своју прву ноту, увјеравајући књаж. владу, да инструкције издате царскијема властима довољно јамче, не само да ће се пронаћи кривци, него и да ће бити по заслуги кажњени; те да ће на задовољство обје владе бити свршено питање, које сажаљева царска Отоманска влада исто тако као и књажевска. А да би још више задовољила књажевску владу, Висока Порта предложила је, да један црногорски делегат буде прихватању и суђењу криваца као и при изрицању и извршењу осуде, које има бити јавно.

Књажевска влада примила је са задовољством ову ноту изјаву Високе Порте, увјеравајући је са своје стране, да ће што до ње буде радити, да се ова немила ствар сврши на задовољство обје пријатељске владе.

МИР БОЖИЈ!

Православни свијет до који дан слави најрадоснији дан хришћанске пркве — дан рођења Христовог.

Исте пјесме, у којима тој радосној одушке дадохме први црквени. Оци, разлијежу се већ и на Босфору, и на Неву, и на Дунаву, и на Нилу, од Урала до Камачатке и преко Мирног Океана у Новоме Свијету, на свијем језицима, што се туде говоре.

Али наш бесмртни пјесник вели:

Славио сам Божић у Витлејем,

Славио га у Атонску Гору,

Славио га у Свето Кијево —

и најпослије г. 1827 долази на Цетиње, гдје га ондашњи сједи Господар Црне Горе при коњу свога светог живота узимље као учитеља своје напљеднику, будућему великоме српском пјеснику. На Цетињу одма шледеће године Симо је довршио „Дјак Црногорску“, коју овако приказује читатељима: „Ја мним, да је исто сочиненије драма и по историји овога предјела и на рода српскога некадашњој умјерено сложена... Дрзнуо сам!... и признајем, а што ме је на то подишло, уздам се, достаће јавно и уразумиво бити свакоме, којешта мојега до садашњег читао“... А посвећујући је заслужном Ингезу Баурингу, који је српске народне пјесме преводио, вели: „док ви дјело исто примете видите и пресудите га — наплав га да јест драма, ма позориште јој тек хоризонт и актери само умови читатеља, а сад жњен је тровјека Историја народа једнога!“ Ово пише на Цетињу г. 1828 на Лучин дан, своје крено име. А тек г. 1834 даје своје дјело да се печата и на првом листу читамо: „Печатано у печатњи слободне Црногорске на Цетињу. Прегледано и допуштено на печат од цензуре Драга Драговића у Црној Гори Цетиње 1 Маја 1834 године“.

А сада приступимо самомо дјелу, само молим, да ме стрпљењем саслушате.

Прва радња почиње у логору при Подгорици. Бан Баоша готов је да полази на бојно поље, јер тек што мало починули бјесмо од латинска враштва и мадарски сабаљ савијања; тек што их увјерила бјесмо —

али е ова слава у српском народу одвила — и то вели потпунијем разлогом.

Ту од Влебита до Шар-планине, од Ђовћена до Авале и Фрушке Горе, црноју је славу српски народ са својом опшом удвостручио лијенијем свјетом, најима, на слави Божић, као се на слави нијдје тако у цијели српском свијету.

Гоме је узрок, што је српски народ на првом мјесту дужан православној цркви, што се одржао, пошто је престао да живи својим државним животом, до новијега доба.

Та се Српство одујеује Православљу!

У тој двострукој радости изије поздрав српски: „Мир Божиј!“ — који разлијежује све страсти људске, да се и стари строги домаћинска младе хаукућанима, газда са слуго и пријатељи браћа завађена пмећу бе.

Мир Божиј!“ се разлијеже по српским домовима од сиромашких колиба до богатих дворова; на око српског огњиште бадњаци се веде; свака српска домаћница бли, да се сто испуне сви лијепо обичаји Божићни.

Божићевање српско јесте дно од онјих врелаца, што је наило у вишарод у пустињи животном на-емље, о-а се одржи; оно и данас није стварно проблем у духу уједиња.

Мир Божиј! — дакле у крст свакоме Србину: Херцеговцу и Биљанку, Далматинцу и Хрваћанину, Свонцу и Војвођанину, Шумадинцу и Црној Гори, Македонцу и свакомерату Црногорцу —

Мир Божиј!

Да с' у јарам двојни не дајемо.
Да духовна кано и мишицама
Не завлада нашијема досле
Нико други до српска Цара
И светог лешког патријара —

Ал етоти из Азије и Арабијане други думани —

Цар Лазаре, покликни нас брже
Зив жулимо убој да ходимо!
Ту су Брда и сви Црногорци,
Све приморје и барски јунаци,
Сви Скадрани и сви Удлинани,
Мушке главе веће дома није
Која ноби за оружје била,
Да дијели ране и мејдане
У дружини по Косовом пољу
За ришњанство и завичај српски,
За слободу и поштење рода.

Ал му изненада долази улак итазбине, из Крушевца и доноси му приглас, да Цар Лазар није могао одрочити боја! Милош Обилић прије боја Мрата је разбучио, и тијем прије боја зађено, у ком је и сам Цар Лазар погинуо.

Шта у зо часе!? — Да бо за Цара и државу српску без нас буде — усклику очајно бан Баоша.

Ја сам мртал, а сви укресоше
У спасово Царство и блаженство
Који гођен у бој погубише
На Косово царско разбојниште...
Да не надиа часа и несреће!

Шта с' учини од српскога Цара
При толикој сили и јунацима?!

То не би могао коначно ни вјеровати да не дође рањеник управо са Косова, који све то потврђује. У томе огорчењу и жаду, већ старац близу гроба, одрече се владања и предаје га свом сину Бану Црноју, који Бана Баошу, већ на смрти, сирача на Ком, нек почива гдје му и ђедови а он се с војском не враћа, него најприје иде Банству Херачкоме, да се састане тамо с војводама, да види: што би? и како би?

Кад је дошао у Овонгит на логор, ту се састаје са Херцег Шћепаном и оста-

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 20 децембра.

Вербална нота, што је предао г. Ланел, агент француске републике у Софији, бугарској влади, гласи: „Г. Шадурн, француски грађанин, синој је насилно полицијским агентима одираен до границе. Потписани герент француске агенције и генералног консулата у Софији протестира против овог прогонства, које је флагрантно и промишљена повриједа привилегија, што уговори осигурају страцима настањенијема у књажевници, и дочим он приузд-држава право односно накнаде штете, што је напшена његовом штићенику, захтијева да се опозове ова мјера, и да се бугарска влада писмено обвезе, да неће већ узнемиравати г. Шадурна ако се поврати. Герент француске агенције и генералног консулата још захтијева, да му се од стране поштованог књажевског министарства ино-странијех дјела преда одговор на ову ноту кроз двадесетчетири уре“. Ово је био први корак француске владе; а други је био прекидање односа са бугарском владом, пошто јој ова нота дала тражену задовољштину. Ушле, тога француски посланик у Цариград, предао је Порти ноту, у којој раштатира повриједа капитулација још позивље Порта, да од своје стране учини што треба, да се захтјеви француски у Софији потпуно испуне: Цр-шка „Политик“ одговара организу, шт-ране бугарску владу, да су врло не располаже ниједнијем средством, којим би принудила бугарску владу, да испуни њене захтјеве. Прије свега најбоље ће бити у стању г. Ланел, да аутентично утврди доказима открића, што је г. Шадурн учинио, чим ће француска влада моћи доказати, да се прогонство без основа и само за то извршило, да се од образованог свијета сакрију дјела политичке самовоље

лијем војводама, који га поздрављају одушевлено кличући:

Још је српска уха и мишице!

Ту Херцег Шћепан опет понавља, како су се на Косову војске судариле напрасито без Лазаревог воље; како је

Твртко чеко, ка' и ми позива
Нит је знао, шта је у Косову — — —
Ми нијесмо на Косову били,
Не доспјели к ухитреном боју,
Па нијесмо с тога побјеђени,
Но штогод смо и дома могући
Хоћемо се до смрти бранити. . . .
Храбри јесмо, али знања смо,
Бранићемо с' и не одбранили,
Тек јуначки моћи изгинути
А потоштво грђе учинити;
Но да с тобом овје вијећамо,
Бранит ли се, или предавати;
Скупал' мријет да се зајеримо,
Па што Бог да, јада с' одбранимо.

Бан Црноје одма рјешително одговара: у Босни, Херцеговини и Зети имаће нас, што би на Косову —

Не остајмо под оваквом бруком
И под вјешном Цар Лазара клетвом,
Што не анали само похитати!

Па ухватио ијеру и стојмо на оружје:
Окле с прије праг прам нама дигне
Да поможе најбљажему брже....

И тако споразумни се разилазе, па се Бан Црноје враћа у Зету да пошље, да види, како је доље у Расињи, ће ј' Милица жалосна Царица.

Но и он од јада изнемага.

Цар-Лазара и на нам је крвца,
Некогиде... није вједомице,
Ал ми српе цуца сво за то
И ја што се неудесих тамо
У Косово да барем погинем
За Ришњанство и својега Цара!...

Дозивље Зећане, представља им Ивана сина, да га слушају.

Спас ће спасти Српство и Ришњанство,
Иван знаде ја што чинет шћедох.

ал сво не могах. Држте се Бога а не бојте се никога. А ти Иване мјесто мене унуке ми грли,

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

О „ДИКИ ЦРНОГОРСКОЈ“ СИМА МИЛУТИНОВИЋА

читао Л. Томановић.

на свечаној бесједи у очи Данилова-дана у Зетском Дому на Цетињу 1891.

Већ је у српском народу припознат грива, да пјесничка дјела Сима Милутиновића нијесу читана нити позната како заслужују; и његова слава што лебди у висинама изнад и Босне и Шумадије и Црне Горе, пркосећи томе немару нациму, не може се протумачити друкчије него народном традицијом првијех читаоца његовијех дјела и у накрст народу добро познатог живота пјесниковог, који одговара потпуно његовијем пјесничкијем дјелима.

У шледе тога чуо се глас: „А гдје су дјела Сарајлина? дајте нам их!“ — и по свој прилици брзо ће се почети његова дјела прештампавати, јер од првог издања њихова у ријетко се гдје налази по која књига.

По што ми је ових дана сасвијем случајно дошла до рука „Дика Црногорска“ Сарајлина, одлучио сам да првом приликом у овоме просвјетномо дому прикажем то дјело у најкраћем изводу; и то најрадосније чиним овом свечаном приликом, јер „Дика Црногорска“ сасвијем одговара прослави Данилова дана и са славнијех успожена из прошлости и са нада, што нам будућност потиче на овај радостан дан.

Млади пјесник, пошто је и умно и оружјем у руци радио у Шумадији за врлине велике буне Карађорђевог, већ посидје кобне 13 године не може се зријати, гдје је прве своје младости провео; него тугу и у турскомо чах овомо, адем и

и бруталности, која би могла јавну пажњу обратити на опасност, која трајно пријети миру јевропском. У случају пак, да Порта не узме интервенирати у Софији, доста се сјетити рушчучког случаја, гдје је услед претријене увреде њемачког консула књаз Бисмарк уз свој захтјев додао, да ће бити принуђен, ако му захтјев не буде испуњен, да пошаље њемачко ратно бродовље на бугарске обале.

Бриселски „Норд“ истијем поводом пише: „Г. Стамбулов као да се заклео, да свијет изненађује, ако не својом незахвалношћу, а оно бар презирањем дипломатског и сваког достојанства, које презирање владе Књаз Кобурга особито мјесто заузима у историји баденских заплета. Изгледа да је сада славолубље Г. Стамбулова, да изазове у Јевропи максимум негодовања противу системе, коју официјално представља Књаз Кобуршки, и то је чудновати начин, да се јавно мњење задобије у корист независности бугарске, прогласом које министеријални аутократ у Софији сваки дан пријети, кад би у унутрашњости положај постао сасвијем несносан. Прогонство кореспондента „Агениције Хаваса“ свједочи, да је савомоља фактично сиргема lex у земљи, коју је маркиз Солзбери једном као авангарду цивилизације означао. Овај факт ће опет Јевропу подсјетити на разна друга дјела, која су једва боља но звијерства, која су била полазном тачком Гладстонове кампање противу турске управе у Бугарској. Г. Стамбулов не задовољава се да Француску инсинуира; он у исто доба осјећа нужду да Турску провоцира, дочим пријети, да себи право, да новац кује, злато и сребро, и да га ставља у циркулацију, којима је слика Султана, којег је сликом Кобуршког, његамо брзо обратити пажњу, што је ова нова узурпација, која је на официјалне кругове изазвала гору. Последње мирољубивијих изјава Рудинија, Капиривија и Калпокија држимо пак невјероватно: да на крају крајевима признају, да су кривитељи Принца Фердинанда Г. Стамбулова у његовијем административнијем и политичкијем екстравагантима соколити.“

Напомињемо, да се „Норд“ сматра органом петроградског министарства иностранијех дјела и за то изостављамо, што о овом догађају пише „Журнал де С.-Петербург“, „Н. Времења“ и остали руски листови.

У бечком рајхсрату расчистила је ситуацију ријеч младоческог Грегора, коју напријед доносимо: је тако силна, да може или потпуно аустријске државније се бар приближе федерализму; или коначно одврате главу од Словенских народа, што тај федерализам траже. Истина је, да Старо-Чеси осуђују овај говор Грегоров, али оштро, да ће доћи до усливања, већ ако би се сами Младо-Чеси повлапили.

Уз то се гроф Тафе примамљивој либералној странци, што се најбоље види из наменовања грофа Киндлберга, члана исте странке, за министра без листнице. „Варшавски Дневник“ тијем поводом пише: „Нова одвајна нападај младоческе опозиције потпуно је грофа Тафеа, да учини корак к Њемцима, да не изгуби лампено равновјесје. Промјена фронта и поврат с десне на лијеву почеше још назад године дана, се сва тај поврат збија убрзанијем темпо. Њемци траже потпуно власт и гарацију, да опет не би спали на мањину. Противити се Њемцима тешко је гроф Тафе жели, да састави парламентарни „тројни савез“, који би му заједно прешао већину, која се расла кад су Старо-Чеси пријели; урвај савез би имали ући: њемачки либерали, Пољаци и Хохенвартов клуб; али Њемци не желе да имају шта опћега са Хохенвартовим клубом, који су готови да се сједине. Пољацима ситуација парламентарна нагонна грофа Тафеа, да тражи отпору Њемаца ма по какву цијену, твар словенска отуда се неће користити, али ситуација се бар расчистила образине су пале, системи трговинског компромиса и мистификација учињени: конач и лажи-аутономизам, који је јорно Старо-Чехе, уступа по мало централизму. Словени сада знају, да нема што апсолутно очекивати од Њемко-мађарске Аустрије, коју је Њемка спутала политички и економски узама.“

У Карешту камара је гласовала неспоредно министарству, и оно је дало савку. Противу министарства је гласова и јака фракција истијех конзервативаца. Као да стари вођ конзерватива Катарци, није задовољан ни својим програмом своју странку, јер још није до времена да се на дјелу покаже.

Пошто нијесмо могли добити у тачном преводу посланицу, што је Њег. Високопреосвештенство Г. Митрополит Митрофан примио од Његове Светости вселенског Патријарха Неофита VIII-ог, ми јој само доносимо главни смисао у слободноме преводу:

Свеосвештени и препознати Митрополите црногорски, у нашем Христу Богу прељубљени и прежељени Брате и Саслужитељу наше смјерности, Господине Митрофане, грлимо те у Господу.

По недокучивијем одлукама Вишега, позват на овај свети апостолски трон вселенски, пошто је Господ к себи позвао вјечне успомене нашег претходника Дијонија, испуњамо свету дужност и предање напијех Отаца, достављајући Вам овијем смјернијем писмом тај догађај, јер по милости Христа, главе свијех цркава, ми смо спојени, у једно нераздржљивијем узима. Скопштавајући Вам још наш страх од неочекиваног претешкога достојанства и патријаршког трона, тражимо Ваше братске од Бога примљене благослове, срдачне, који ће нас храбрити у нашој слабости и у испуњавању повјеренијех Нам високијех и важнијех дужности вселенског Патријарха. Грлећ. Вас у светом пољупцу, просимо од Господа Бога благослов на све православне Цркве и спасење душа у Христу свете наше браће Епископа, од којих то исто тражимо у знак јединства и љубави братске, како бисмо и словом и дјелом градили цркву Христову за спасење душа напијех и наше пастве.

Одговор Његовог Високопреосвештенства на ову посланицу гласи од ријечи до ријечи:

Његовомо Свјатјенштву, Свјатјеншму у Христу Богу најљубезнијем нашем Отцу и Саслужитељу Господину Неофиту VIII, Васеленскоме Патријарху Богохранимога и Светога Трона Града Константинапоља од наше смирености најљубезнији поздрав.

Са неописаном радошћу имали смо особиту част примити посланицу Вашег Свјатјенштва, којом смиреност нашу благоизволите обавијестити, да су свети константинопољски синод, клир и народно предсјаништво, промислом Божијим руковођени, Ваше Свјатјенштво изабрали за Васеленског Патријарха Светога и Богоспасајемога Трона Града Константинапоља, који је био упражњен у Богу блажеише и нигда незаборављене успомене Патријарха Дионисија.

По ономе, што је Велики Небесни Архиепископ и Пастиреначалник, Господ наш Исус Христос рекао: да је Он свуда, ће се два или три у име његово саберу, по сриједи њих — у срећноме каноничкоме

избору Вашег Свјатјенштва ми увиђамо Свету Вољу Божију.

Како се Света Православна Црква у Богочуваноме Књажеству црногорскоме сматра и истинито осјећа кћерком Велике Константинапољске Опште Матере Цркве; или другчије — осјећајући живо у Духу Светоме нераздржљиво јединство Свете Православне Цркве: та Света Воља Божија, која је на Ваше Свјатјенштво при избору на то велико достојанство Православне Цркве спустила жријоб, великом радошћу преиспунила је нашу смиреност, Наше прељубезно Духовенство и Паству нашу, живу Цркву у маломе али славом увјенчаноме Књажеству црногорскоме.

У тој великој радости смиреност наша са цијелијем Духовенством и паством својом најтоплије молитве приноси Свепошћу Богу, да Ваше Свјатјенштво опаше снагом и просвијетли мудрошћу, како би оно Божанственијем руководством Спаситеља нашега много година благополучно управљало бродом Свете Православне Цркве по узбуљаноме непријатељским вјетровима мору, те га довело у тихо пристаниште благога хришћанскога мира, благополучија и вјечнога у Христу Спасења.

Светијем молитвама Вашег Свјатјенштва препоручујем Његово Височанство Књаз Николаја, Нашег Узвишенога Господара, заштитника и поборника Светога Православља, Његов Сјајни Дом, храбри народ и нашу смиреност.

Дубоко преклоњен на целив Свете Деснице Вашег Свјатјенштва најпонижније молим, да благоизволите примити израз мога синовљега поштовања и најдубље оданости, којом част имам бити

Вашег Свјатјенштва у Христу Богу Саслужитељ и најпонижнији слуга
Смиренни Митрополит Црногорски
Митрофан.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Београдски „Дневни Лист“ под насловом *Оружје* се доноси од „Једног старог радника“ шљедећи чланак:

Част земље изазива ово питање, а одговор на исто, на жалост, веома је тежак. Прави пријатељи земље готово да се зачуде на неке наше ствари. Непрестано говоримо о оружању и понашамо се тако пред цијелим свијетом, као да су нам војска и градови потпуно наоружани. Неће бити непознато, да су нам потребни топови и остала најважнија средства за ради чега је у прошлеј годни одобрено десет милиона динара и говорило се да ће се још и даљих тридесет милијуна одобрити. Па шта је учињено с тим новцем? Наша војска стоји још непрестано

носна војска дошла је у Скадар; али с малом помоћи могли би је Скадари сузбити. И Иван пише Бурђа Скадру у помоћ. Али уз то наређује да се најприје светиње из поља носе на Цетиње.

Митрополит од све Зенте исти Нека с мошћом Црној Гори бјежи, Ено њему је и мени дома, На Цетиње међ Божије граде, Под високим Орловјем кршом.

И догађа се пресељење и митрополије и банског двора на Цетиње.

У томе долази му улак из Херцеговине за помоћ. И онамо непријатељ навалио. Прешао је Неретву. Војвода Вукота га дочекао, побио се, и ту погинуо —

Кућа му је на Кучево умукла, А у аглај с' Херцег ватворио.

Ал му Иван одговара: ја се не смијем никуд маћи одовде:

Како сада тако и посада Ако с' хоће дише изат искру...

Пошто је на Цетињу дао хрисовољу манастиру и пошто се Бурђа вратио из Скадра, Иван с Маром иде у Млетке.

До у Млетке нужно ми је поћи, Ни ме може ова пут објави. Још мање куд сад окренут дружид... Њешто крајње... хоћу прокушати...

А на Цетиње оставља Бурђа с владиком — на Ободнику Станину, да нази па Турке.

По одласку Иванову долази Ридал из Скадра на Ободник код Станине и запиње замку. Долази и писмо из Млетака од родитеља, да им Дужд даје своју јединицу за снаху —

Латини су као змије мудри, Снег имају... ал' мишцу ни желе...

Станиша им одговара: Прођите се латинства — ако ћете да сна имате. — И кад се вратио на Ободник, одлучи да се преда Султану као Стеван Лазаревац — и иде с дружином у С...

Моју љубав ти напјева к њима; Нек и Српство у двоје т' је мило — Пак ти буди очан благослове!

У другој радњи развија се рад Бана Ивана, који опет пише свог сина Станину у Херцеговину, да понови уговор са Херцегом Шћепаном.

Још задоста ми имамо војске И земља је собом тврда наша Пшита нама неће моћи царс До бој бити док му с' досадити, Пак на миру и нас оставити —

а уз то еда се још ко нађе противу њега Те се може и све вратит Српско.

Другог сина Бурђа пише у Крушевац.

Поклон, поздрав од мене Царици, Пролет сузе за мој низ образа, Помови јој плакат Цар-Лазара, Он је нама много ваља сијема, Све павно као своје синке, Бог му дао те се посветио!

Питај јо: на чем оста, чему ли се нада.

Још јој кажи, сва је жалост наша, Што не знамо у тај бој припјети. Сви би с Царем прије нагнули, Но душману славу одустити.

Тек још ћемо се ш њим окушати —

Можемо се још и утјешити... Та побједе обнављају војну... И туђ јарам од својег је тежи... Пак народом што је покорио Ни један га јоште не сникао. А ми своју заборавља дику.

Текер се Бурђа кренуо, срио је улаки Царице Милице с извјешћем, како јој је Цар наметнуо дарач мали,

Ал' проклео напједника свога Да јој царска не узмале круне —

него још да се ожени са њеном кћерком,

Да јувачке смјештају с' крив, Нек се рађа дичник обострански —

те га зове Царица да дође у Крушевац да поведе Милену у Једрену младом Баја зиту, да јој буде мјесто родног ујца.

Иван то не може да повољи Царици Милице, него је лијепо поздравља, да чува

Стевана Лазарева, и ако би до невоље било, нека у га пошље у Скадар, чуваће га као сво главу.

Упријед а' сретно и напредно, Браво јој пријатније руку Да с' ушви Српство развесели.

И Станиша с пута вратио одма, јер је срио у Београду посланика Хрцега Шћепана с оруком, да се Султан вратио из Босне живан и јадован, да удри на грчкога цар Константина, или на Румуне: те да се сарицом Милицом договоре и с Румунима па и Мађаре да позову у своје коло.

Но Иван одговара: У Милице није узданице, по је жена и при томе стара, а и синци још су јој нејаци. Румуни су далеко, а Мађар се туче с Њемчадијом. А Султан је још одавно учио и славу је с оцем дјелио —

А ми смо тек одломци мача Недавно преужасна бивша —

но мирујмо... и поздравља Бана, да је Милица за нужу Царева пуница — а међу нама нека осане, како је:

Бравимо се, не издајмо се!

Долази и јој арбанашки Рамо — Хот с гласом, да је турска војска у Кроји; сад ето је и у наше горе; па ће и на тебе; но емо наумити да се бранимо; и сви смо готови тебе послушати.

Томе се позиву Бан Иван одазива, и у хотским грама Зеђани и Хоти разбијају турску војску; па на повратку кад је Иван славио ту побједу са својим јунацима за тријезом на свечаној вечери, појављује се дух Црнојева, који образложењем вели Ивану:

Благословије храмач на Цетиње Зиђи брже што се годе може Ту да народ свјетичник имаде К Богу вјере и к ближњему љубве, Узав себи и својима дворак...

Томе се гласу Иван покорава. Најприје

иде у Штитаре и у Косијере да изабере мјесто гдје ће градак издати, ком име даје Соко; па на Ријеку други на врху виш' Обода; и креће пут Цетиња.

Кад је дошао на брдо Границу, гдје су га Катуњани дочекали, стане удивљен и постоји тако загледава се у поље, па сјање с коња; и на питање каже, што се окамени:

Тамо доле у цетињско поље С дешне стране онога понора, Врх обрешја рјечне поточине На ћипурку оном узвишеноу —

тамо опази лијеху пуну цвијећа богородичина —

У сред исте лијехе цвијетне Виђох камен сјајни узвишени, Из њег точе неколика вресца, Тек лијеху ону натапају, Све мириске да с' јављају дише, И до мене сад припјеше исте... К том престолу к трпезици часној Нанишу се одвјећени стручци, А па онг сријече камена Прекрасна се Госпа помањаше...

То дивно привиђење виде и чују и Катуњани те моле, да се на ономе мјесту црква огради.

Тако се оснива на Цетиње.

У трећој радњи још Бан Иван наставља. У хотскијем горама опет се бије љути бој. Ту је Иван са синовима Бурђом и Станишом. После битке Иван говори:

Јунаци смо али мртви смо. Но хајдемо у крш за вресца... А Турци ће сад за нама поћи (и те они тако се нас проћи... Док смо могли јесмо се бранити... Но и назад ка напријед зајамно! С вама идем још у Црну Гору, Е да тамо камо останемо!

И у граду Ободнику, док је справљао младе Ријечане да полете лађом до Скадра, да виде што се ту ради, што ли у Крајини, ето из Скадра гласовиша. Турска побједе...

онако исто као и прије, ненаоружана, а овамо се једнако виче, како ће мо се оружати и како се цио вијет већ наоружао. Као мала, ушлагана дјеца, остављени смо себи самима и свјесно погледамо на своје до зуба наоружане сусједи. Прије неколико дана рекао је Стамбулов члановима собрања, да се Бугарска нема шта бајати од Србије јер прво ова не може да нађе ниједне потребне новца, а друго, што је, вели, бугарска војска потпуно наоружана.

Мала Бугарска нас презире! — Па зар да нам не удари узаврела крв у образе и зар да не узвикнемо: срамота! доиста срамота!

Овим дана јављају Келнске новине, како поклања румунска влада да начини зајам у Паризу од 150 милијуна динара на ратне цијели. Већ је веома велике своје Румунија издала за своја утврђења а сада је скоро поручила топове за 45 милиона динара, у најновије вријеме израђује се за њу сто хиљада пушака репетрака. А шта чинимо ми? Ништа. Још горе ништа, јер ето сад чујемо, да је г. Пашић, који је до скоро из све снаге наглашавао, како је нужно да се Србија оружја, и ту мисао најјаче заступао, тражио да се војени буџет смањи. Зар је збор у Зајечару био обманут, кад се увијерао о потреби оружја Србије? Зар је и скупштина била обманута, кад јој се прошле године иста уверења даваху, којом приликом је влада изузетно тражила кредит од 10 милиона за војене цијели. Све оно што је г. министар председник о прекој потреби оружја Србије говорио, цијела је истина. Времена су опасна и занета је стање такво, да сваког часа може какав рат да искрене.

На основу својих посљедњих искустава, што нас големих жртава стаје, надати се је, да ћемо гледати, да се што прије наоружамо, и да нећемо као прије чекати да то већ доцкан буде, па да повуче за собом посљедицу излишног задуживања и вођења једног рата, који у таким приликама и под таким околностима вођен, несумњиво поразе и несреће доноси.

Чим будемо готови и спремни са потпуним оружјем, није чак ни искључена могућност савеза са каквом велесилом. Па и у том случају, ако би наш државни разлог захтијевао, да не склапамо савеза ни са којом велесилом, но да потпуно неутрално останемо, опет нам је пријека потреба да се потпуно наоружамо. Неутралност Белгије загарантована је код велесила, па ипак није Белгија пропустила, да своја утврђења изведе и да се према потреби оружја. У скорашњим данима је она 13 нових утврђења код Литиха и 9 нових код Намена довршила, и у исти мах нужно топове поставила. Белгија није богата земља а и веома је мала, па ипак је она за своје оружје само исплатила 71 милион динара.

Турска баш нема новца на ипак намјерана да оствари зајам ради куповине топова за своја утврђења на Босфору и Дарданелима, а други један зајам већ је и остварила, како би двије ратне лађе набавила, које стају цуних 35 милијуна динара.

Докле ли ће Србија некорисну поли-

тику да води, и да занемарује своју војску и будућност земље? — Будемо ли потребе војске наше имали свјда у виду, онда насигурно можемо рачунати на лијепу будућност.

Све је тако јасно за свакога који историју Јевропе познаје, да није нужно ово посебно доказивати, те с тога, да нас неби каква несрећа изненада снашла, влада би добро урадила, да нас обезбједи од какве случајне несреће, која би могла у скоро да дође. Није овде сада више ријеч о патриотизму, него је то она права потреба и нужа за одржање земље, која сад више не пита колике жртве треба да се принесу, како би се војска наша поставила на онај ступањ спреме, коју су већ достигли наши опасни сусједи.

ФРОНТ МЛАДОЧЕХА.

Младочеси у бечком царевинском вијећу врло су жестоко устали у одбрану права своје земље и свога народа. У посљедњој сједници говорио је виђа Младочеа др. Е. Грегр приликом дебате о буџетском закону. Исти говор особито је значајан по биљепикама бечке „Нове Сл. Пресе“ и гласи овако:

Др. Грегр: Изјављује, да ће он и његови партијски другови говорити против финансијског закона само, да би оном дубоком огорчењу и незадовољству парламентарног израза дали, које чешки народ према садашњем владавинском систему осјећа. Он не мисли, као некад што су уставовјерци мислили, да је садашња аустријска влада најгора, која је до сад у Аустрији била. Било је овдје и горих влада, и то су биле уставовјерне владе. (Младочеси одобравају.) Гроф Тафе је углађен дворски човек, који истина чешки народ удара ногом, али кад то ради, обује лакиране ципеле. (Смијех.) Друге владе су и дрвеним ципелама газиле чешки народ. Кад би министар председник дао себи труда, да се са својом савјешћу разрачунава, — то јест ако велики државници у опште савјести имају! — он би морао доћи до закључка, да је он чешком народу учинио врло мало добра, а много зла. Материјално благостање становништва у земљама чешке круне не стоји у никаквом сразмјеру према природним помоћним средствима и према богатству тих земаља. Бруто-приходи, које аустријска држава вуче из прихода чешких земаља, по прорачуну за идућу 1892 годину износе 185 милиона фор. Од тога се на те земље употребљује само 67 милиона. Других 118 милиона плаћају земље чешке круне за ту срећу и част, што припадају Аустрији. (Смијех се Младочеси.) 118 милиона — то је трибут, који оне земље годишње дају! Најбезобзирнији и најокорелији освајач кад би освојио и покорио те земље, не би већи трибут тражио. (Живо одобравање међу Младочесима.) Кад је Њемачка у години 1871 савлада и освојила Француску, хтио је окрутни освајач да Француску финансијски убије, те је тражио ратне отштете пет милијарди франака или 2500 милиона фиор. Али оних 118 милиона, које Ческа плаћа, износи за 22 године

2596 милиона! Земље чешке круне плаћају за 22 године аустријској држави више, него што износи она страшна ратна пореза, коју је Франциска морала плаћати. Ко би израчунао оне ујасне суме, које је Ческа платила за ових 365 година, од како припада Аустрији! Познато је, да је Ческа била поред Италије у средњем вијеку најбогатија земља. Тада је Ческа била самостална, слободна и независна и није била тако сретна, да је у аустријском царевинском вијећу заступљена. Ческа има све услове, да буде сретна и богата земља а како у ствари изгледа?

Пуркхарт: Јадно.

Грегр: Ми видимо, да становништво Ческе без разлике народности под страшним теретом, који мора за Аустрију да носи, под овим системом исисавања и притискивања и у свом благостању све више опада.

Вашати: Тако су нас усрећили!

Грегр: Обраћа пажњу на то, како становништво у неким срезовима све више опада, као и па то, да сељаци остављају своје куће, па иду по свијету да траже рада. То је та срећа, коју чешки народ ужива у Аустрији! Да су наши претци само и слугити могли, каква судба чека њихове потомке у овој држави; да су само слугали, да ће краљевина Ческа постати лимун Аустрије; да ће њихови потомци у овој земљи бити због своје народности гоњени; да ће ова краљевина — славно дјело њиховог труда и јунаштва бити раздробљена и раздијељена и да ће у таквом једном крају бити Чех сматран као каква туђин;...

Вашати: Срамно!

Грегр: — да ће због народности бити прогонен и злостављен и у свом опстанку загрожен — о да су наши претци то само и слугити могли, за цијело би избор краља год. 1526. друкчије испало. (Тада је хабебуршка династија овлада Ческом.) Ми живимо у једној држави и влада над нама једна влада, која за Ческу не познаје други систем, него да је плачка. (Живо одобравање међу Младочесима.) Чешки народ придржава се чешког државног права, јер ако оживи то право, биће и привредна и финансијска независност и самосталност краљевине Ческе осигурана. (Тако је! вичу Младочеси.) Какве посљедице може да има таква самосаулаост, видимо на Угарској. Док краљевина Ческа у својој зависности од Аустрије све дубље и дубље пада и осиромашењујући јури на сусрет, видимо у краљевини Угарској, од како се ослободила јарма централизма, на свима пољима привредног живота велики напредак. Док ми у овој половини пропадамо, Угарска, издана на чврстом темељу њеног историјског државног права, све више напредује. Ми у овој половини показујемо јадну слику растројства, изнуђености и сталних криза. То је практична страна федерализма и централизма; федерализам значи, да се земље слободно и снажно развијају, а централизам носи са собом назадан земаља. (Одобравање међу Младочесима.) Да је ова државна заштита и склопните бар за просвјетне и привредне интересе народа! Али је противно од тога истина. Од 1879 год. од како су чешки

посланици стали на ово несретно земљиште рајхсрата, не видимо ништа друго, него како се чешки посланици боре и погађају за средње школе. Влада тако поступа са нама, као да нас хоће да спрема за пруску анексију. Против сваког корака, којег чешки народ учини на културном пољу, влада ставља на против одвратност и незадовољство. Ческу академију морао је подићи један приватан човек.

Ласал је рекао: „Задатак и позив државе је олакшавати културни напредак свог становништва. За то постоји држава.“ Кад посматрамо ствари с тог гледишта, онда видимо, да Аустрија не испуњава своју дужност и свој позив према чешком народу, него ради још против тога. Аустрија је одавна изгубила права на опстанак! Стогодишње искуство поучило је наш народ, да ми Бечу немамо пријатеља и заштитника, да ми од Беча никад нисмо ништа добили и тешко да ћемо у будуће шта добити. Велики дио чешког народа највећој мјери је несретан овој држави; он се осјећа у држави као у некој туђој, њему пријатељској држави, као у вавилонском ропству, и се чудити, ако је тежња и жеља избави тог вавилонског ропства, јако продра у најдубље чешког народа. Јер у свези аустријске централизације не може предовати ни чешки народ, ни словенско племе у опште. У тој мора свако племе словенско пропасти у наручију једног вавилонца. Нека се нико не вара о правом расељењу чешког народа. Кад је прије неког мјесеца наш краљ био у Прагу, ондушељено поздрављен, јер дојала чешког народа према династији не може подпасти под никакву сумњу. Али чешки народ умије да дијели династију аустријске државе, између свог краља аустријске државе он прави разлику.

Чешки народ живи под нерасположивим и нездравим околностима, чешки језик се још једнако протеза, је државни језик. Чешки језик се прво у други ред потискује. Зашто чешки језик призна као унутрашњи језик — противи се влада још горе је код војске. Пошто је језик још једнако језик војске, тај један Чех, који не познаје чешки језик, напредовати код војске, влада и војска најјачи су германизатори. Каже се, да то захтијева државни интерес. Увијек се то истиче, кад нема иначе правних разлога за какав чин!

Шта је аустријска државна мисао? Свака влада има своју државну мисао. Прије Марије Терезије био је федерализам, а посље централизам. Под Јосифом II. било је однарођење и германизирање аустријске државне мисао. Прије 1848. год. био је крут апсолутизам, а посље неког времена слободе, опет апсолутизам. Кад је на Солферинском бојном пољу исти пао, дошао је гакзовани уставни централизам, или имерлингизам, који је хтио цијелу монархију, па и Угарску да захвати у један парламент. Посље њега дошла је

У четвртој радњи долази Мара из Млотака са лијепом латинком. А стари Владика умире проричући:

Бог Његоша посла ће владику,
До пошљетка него не очајте!

Долази из Доброскога Села стари пустињак да упова владику и да Ђурђа вјенча с латинком; с пустињаком долази и Станиша као калуђер Стефан. Пустињак остаје а Стефан исчезава.

У то долази на Цетиње слијепи стари, који наоди стару баницу Мару покрај готовог гроба, те јој узгусле пијева, како је Бан Иван пошао у Млетке, па из Млетачке с Латиница у Цариград у помоћ Цару Константину; како је Цариград пао, и како је ту дознао за сина Станишу, да га је Султан био потурчио и оженио Султаном, ал да је ноћу некуд изчезао; како је из Цариграда као слијепца, зама завши очи с воском, дошао у Арбанију, и када ту није нашао Ђурђа Скендербега у животу:

Ту ј' збила бан изгуби очи —
Од жалости а њим ослепио —

А при свршетку каже се Бан Иван Баница, и пада мртав у гроб, што је она била за себе зготовила, а до њега пада и она. Долази опет Пустињак да оноје Бана и Баницу. Ђураћ хоће да га завладичи; ал' он то одбија

Но ту ћегоћ могу и живјети
И владаке дужност извршати,
Док некога Бог пошаће на то —
Вам и мени то је обећано

Ђураћ са женом иде у Млетке, и оставља народбу народу, да слушају овога богоугодника докле се он врати. Овај пустињак и богоугодник са војводама племенскијема управља народом. Ђураћ пише из Млотака печатњу, да се на Ободнику штампају црквене књиге с народном владици:

Шили у свијет и у туре, во
Јавом, крадом и

Неком продај неким их поклањај,
Тек ришњанство ту потвору имај,
Да га турство по све не угаја.

Владика им одговара, да вишу задужбину нијесу могли учинити Српству и цијелом околном ришњанству, те им пише свој благослов.

У посљедњој и летој радњи отац доводи Пустињаку Владици сина, који жуди да се закаљуђери. Владика га прима и даје му име Данил — па ишчезава. Данила остали калуђери криво гледају. Долази Спасовдан; иду у цркву ал је не могу отворити. Данило се томе чуди и уводи их у цркву. Код цркве се народни збор сабира. Најстарији војвода узимље ријеч:

Ми смо чули а ви лажа није.

Да се Његош покаљуђерио

Сми Стијена из Хераковића

Пак је народ Црне Горе домне

Нас изабра и нас опремио,

И реканам да Данила тога

За Владику прогласио свога.

Сви у глас:

Не икако не је баш етак

Народ неће, што рече, порећи!

За тијем Црногорци справљају Данила у Сечуј к Арсенију Пекском Патријарху са писмом, да га завладичи, а народ је остао да гради изнова манастир за млого владику — на развалинама старог.

Тек се чуло, да су Црногорци изабрали Данила за владику, дође у Подгорицу Царев већил, који посла ва Цетиње поруку, да му се дође млади Владика поклонити; а већ га чека један поп из Зете, који је дошао, да га зове, да освешта цркву. У то долази и Владика Данило. Кажу му, ко га чека, и главари му не даду, да иде никуд. Ал он одговара:

Хадн-Попе овас да идоме:

Храм изјати није раставити,

Док се није Веаир премислио

Кад тамо, али долази на Цетиње глас да већил Царев — тражи хиљаду

цекина за глобу, што су Зећани цркву оградили без његова допуштења — и ако су били то допуштење откупили од наше скадарскога — а за три дана ако се та глоба не исплати да ће Владику погубити! Хадн поп хитајући с Цетиња са откуном вели:

Ја сад идем, али да погинем,
Ал' урадит што је најужније!
Да избавим Владику нашега
И да спасем име и Ришњанство
Црну Гору па и сину Зету,
Сво ришњанство брда окружнијех!
Сво одовуд свог чекају спаса,
Нит је шала камен самојави
Изнад свега уздигнут свијета
И до Бога најближи вишњег.

Он тек долази а на Цетиње долази Владика Данило:

Да, но врћи кам је од чока!
Каднокада, него није ваада!
Нужда чврста срце у јунаку
И обамре ал' дух не излази
Ка' се ако с' и попустила
Сад ириујте, ништа не хитајте,
Фала Богу спаса нам се дика,
Спасево је наше Отачаство!

И каже им, како је мјесто њега у залог остао попов брат и дванајест другијех грађана, те справља попа, да Везиру да откупу, да избави заложнике.

За тијем одма пише Бајицу од Мартинова браства и друге главаре да

Његоћ нађе у кући Турчина
Нека прогна без сваке новце, —

што је ситно и нејако нека се све искрети. Наредба је извршена и кад су се главари вратили на Цетиње Владика им каже чудотворни струк, што је узрастао, и на њему на једноме листу

Златнијех словца Божије руке писмо:
„Бога рука сјећа с' овог пука,
Она г' брани она га и храни —
Она и Бога он се држ све свога!“

Тако се божему слову сви весело поковавају, те посље благодарња ипате Владику из цркве цијевајући:

Јав нам био Данило Владика
Спомина се влада до вијека!
Наш је спас он и нашега снега,
Рога, њере, Србаства дрењега,
Наша ј' дика, док је он владица!
Та док му је трага и племена,
Црној Гори докле је камена,
Род Данила нека нами влада!

Ово је драма, којој је позоришта тек хоризонт, актери умови читатеља, а садржај њен тровјека историја једнога народа! У њој није јединства мјеста ни времена. Пuna је анахронизма. Али је то еванђеље српско, које Србима у главном напаја духом истине историјске оног трудног доба покосовског. Нема у овоме дјелу чуда умјетности али у њему један моћни ум сарађује часно у гроб двије династије народне и представља нам, како се њихона држава своди на узану Црну Гору, вазда стојећи у свези са осталијем Српством; пак нам изводи на историјску позорницу посље два вијека трећу, данас срећно владајућу нашу Династију. Српска књижевност нема другог дјела, да му је виша позоришца, и да му се хоћеду снажнији актери а можда нема ни важнијег!

Црну Гору су прославили највиши српски pjesници појединачним pjesмама; Мушкови је упутио овога срећнога, који стане да пише историју српскога народа, да исе у Црну Гору, да ту на извору истину црпи; Вранко је Црну Гору назвао драгијем камењем круне српске. Али се Симо Милутиновић моћнијем својим умом уздиго изнад покосовског Српства на уједно скупно сва дјела, што се за Српство почиња кроз три покосовска вијека, и ту своју величанствену појему назвао је „Диком црногорском“.

И то је најпрва и најјачија апотеоза државе зетске и старе Црне Горе — Апотеоза бесмртна!

дуалистичка државна мисао, по ком треба у држави, да један народ влада, а друге да су народности притиснуте. У том има гроф Тафе право, кад каже да аустријска влада иде испод руке с Угарском јер у другој половини владају опет сами Маџари. Аустријска државна мисао није ништа друго, него мисао водилка меродавних кругова. А пошто су те личности противне словенским народима, то аустријска мисао није ништа друго него мисао, да се Словени понемче и притисну.

Ми видимо свуд у борби између Њемачке и Словена, да влада стоји на страни аца. Шта више, кад је Аустрија била изабачена из њемачког савеза — ни закључије напустила гјерати непријатељску својојку према Славенима. Закључије зирајродни савез с насљедним непријатељанетржаво, грчевито се вата за Њемачку, Кобу на кошку останах државе и то истог чисте мржње према Славенима и манског фанатизма, који је обухватио да највише кругове у овој монархији.

Аустрија управо није правна држава; негодовјема Славенима насилничка држава, цијално у руководи љубав, правичност и то је чудно према Словенима, него одвратнија и отворено непријатељство бугарске, проз тим говори о државном јални аутокрог ће се Чеси увјек придр пријети, кад оснива на основном уговору ложај постај и династије и исти је гонство кога пуноважећа правна титула, васа свјетластија дошла у посјед Ческе, тично све признаје та државо-правна маркиз да се правна свеза, која постоји гарду Ческе и династије и мора би се је опет, свог државног права дошла до друга постојаности и независности, па би звијерулат правичности, да до тога дође ком Грвина Ческа.

Ческа је уједно бесједа од 1879. г. признала не правне захтјеве Ческе, али 27. не задовољавајући је гроф Тафе у султира; он не би владару савјетовао, да Туреца чешког краља.

Себи Таки су аустријски министри! Сребр Као што се види гроф Тафе изобилно кад треба држати велики државници имају својина Ческа није закључила и уговор с грофом Тафеом, ом владом, ни с царевинским иницијативом искључиво с династијом и нико нема права, да се

Таког нам етала знаће чешки на узбити, па све да је исти царевинско (Одобравање међу Младо Чесима.) Не дирајте у старе и историјске основе ове државе; то је једини темељ, на ком може сигурно почивати престо владарев. У осталом није ријечи о признању чешког државног права него да исти ступи у живот. То није уображење, јер кад би то било, онда су у Аустрији и вјерност и поштење утопије. Мисле да уморе чешки народ; мисли се, да ће савладати тешка борба са ефикасним факторима. То је страшна обман! У чешком народу поникло је ново поколење, које је одрасло у увјерену о праву земље и које је очеличено школом толиких неудаха.

Шта ће влада да ради с чешком народом? Хоће ли да своје тонове против нас управи? Ни тога се ми не бојимо! Ми јој за то нећемо дати повода, јер ми имамо у рукама друго оружје, које је оборило много јаче системе, него што је овај. То оружје су наше изборне целуље. Наше изборне целуље за царевинско вијеће, за земаљски сабор; за среска и мјесна заступништва. Нека нам влада новим изборима што више даје прилику да се вјежбамо у том оружју! Прије нам се довикивало: „Можемо чекаати.“ Чекало се тридесет година?! Не задовољство народа може овој држави у одсудном тренутку бити још кобно. Најоптијерије оружје остаће туло и без сваког успјеха, ако га не носи одушевљена рука. У мјесто да се чешки народ задовољи, у мјесто да му се успава љубав, пожртвовање и одушевљење за ову државу — у мјесто тога натјерава се, да буде све незадовољнији; у њега се све више буди одвратност и мржња — прнаваљам мржња према овој држави; чини му се, да му је онај лад, с којим је везан за ову државу све несвесноснији.

Подпредједник Блумекки: (сав раздражен, блијед дрхтајући, звони). Молим ви сте говорили о мржњи према овој држави; говорник се усудио, да каже, он жали, што је Ческа 1526 г. онако бирала краља. Због тога вас најодлучније позивам на ред!

Грегр: Ако су државници у Аустрији сљедећи и глупи према захтјевима чешког народа; у жуда ће их и кад дођу у тијеснац већ на чити, да буду праведни и попустљиви. Куцнуће час да се разрачунамо. Добро би било нечекати тај час. Било би боље, да се што прије закључи мир с родима ове монархије, а тај мир може

се лако и брзо наћи. Зове се: правда и правичност! (Бурно одобравање и плескање међу Чесима. Говорнику честитају).

ДОПИСИ.

Поља, 5 децембра. — Надам се да ће те дати мјеста у ступице цијењеног Г. Црногорца овим редцима, а молићу Бога да други пут ни ја ни ико други не јавља се с оваким нечовјечним и пријеварним дјелима, да се више не догађају с нама од стране турака — тако им већ буде крај. У уторник вече 2 ов. мјесеца убили су нам турци ваљаног и чувеног јунака Стевана Дробњака.

Покрјони Стеван имао је побратима у турској граници Салка Мекића. Исти је знао да Стеван слави Св. Николу и поручи му, да ће му донијет за славу ракије, а он њему да купи доколене и друге потребе и да му донесе у уторник вече код куће његове, јер вели у дан бојим се од аскера, који је на стражи. Стеван на то пристане а Салко одмах јави Муповићима, да ће ту и ту вечер доћи Стеван, ће се окупи цијела чета гурака и направе штапац таман на газ од Таре, и тако се утврде као да се за рат спремао, јер су они врло добро знали, ко је Стеван Дробњак — бојак који је преко двадесет непријатеља смакнуо. И не сумњајући у вјерност свога побратима, на речени му дан и час у пути се Стеван к побратимовој кући, само још са једним другом, и тамав преназе Тару, а запуцају пушке, и Стевана оборе на земљу. Друг му пошто није потинуо од првих пушака, умакне и спасе се, а турци дођу на мртва Стевана, ће му уграбе нос и понесу. Када и ми присијемо они бјеху већ умакли.

Ми сваки дан већ не можемо носити оваква безакоња; а у Турској, у мјесто да буду злочинци кажњени, они се размећу и фале јунаштвом! Но хоћели овом приликом турска влада дати нашој задовољење, казнивши све оне, који су убили Стеванови? И можемо ли се томе надати, пошто немамо још доброга гласа и задовољења из покојног М. Марића и М. Филиповића из бијелог поља, и Стева Божовића с друштвом, које турци посмидаше на велику божју правду?

Граичар.

Бар, 6 децембра. — Имен дан Њег. Височан. Кајза ово године прослављен је овдје на најсвечанији начин. — У вече 5 о. м. било је велико освјетљење као икада (за то опћинска управа заслужила је од народа похвалу). Данас 6 о. м. варош је окићена тробојним заставама, у свима богомољама учињено је благодарње за Господара. У православној цркви дошао је Његова Свјетлост Књаз Нашљедник Данило, кога је многобројни народ свију вјероисповијести с војеном управом на челу пред црквом поздрављено. По изласку из православне цркве на гласу трубе „пали“ почеше с боема пуцати топови; Њег. Свјет. Књаз Нашљедник, у кароцама са г. г. сардарем Саном Пшаменцем, бригадиром Ј. Липовцем, и с почасним ађутантом Њег. Височанства Књаза Али бегом и са четом перјаника на коње кренуо је пут Тополице, а народ га је с бурним усклицима пратио „ура!“ и „живо!“ на које је усклике Њег. Свјетлост Књаз Нашљедник захваљивао народу најљубазније.

Како у православној тако и у друге богомоље дошло је из околине много народа с застама на челу. По изласку из католичке цркве шло се код окружног капетана г. Зејнл бега на честитање и ту се било разна пиће за здравље Његова Височанства Књаза Николе I-ог.

Од стране народа и чиновништва Окружни капетан телеграфично је честитао имен дан Његовом Височанству Књазу, који је благоизволио одговорити на честитку најмилиствитоје.

„Ја раб-би!“ (еј Боже!) поживи нам Господара за дуго и много љета на понос и лику свијех Црногораца.

Карађузовић.

Камечки крш, 9 децембра. — Дако не погријешим, нити ве процућим, ако и ја двије проговорим, како и ми живукамо у овим кршима. Но треба се фалити, не истину рећ, е је то и Богу милије, а пред људима поштенје. У кршевитом мјесту живимо, па ви и сами знате, да ви не докажуемо, како није лак живот; жита смо до сад имали, али смо готови почињат коњева нагињати, кртоле још имамо, а зела што бјеше, промрзну, па поче гњити, те ти га је данас мало у кога. — Стоци смо насјекил ливова доста, сијена слабо имамо и кад је најбољи род у њем, а и с вишем се не можемо пофалити ове године, е и што га је, јадни га народ све продаде, да подмири кућне оскудице. Стока бјеше доста добро, па све изгубе од пролива воденог, па пошње од љутога сјевера, који — има неколико дана — не да ока отворити, ни ничему живоме из куће изаћи, те је живо почело „с нога падати“. Нар се довичкаје и мучи на сваке мук, кад се ово два дана лашке и јевтиније прожиге, — па ти — назад неколико дана — долазим у неке куће, те ме почасташе хомородном

кафом. Питаћеш ме: каква је то кафа и како је наређују? Слична је бобу, само што је бијела, па најприје сваре цијело зрно, па га ставе те се осуши, пошље га прже и мељу, па га варе као обичну кафу, само им треба усут двојном или тројном више цукра, но у обичну кафу, па ипак није слатка, но се чује јачина грчила кафе и ако се осјећа слат цукра. Па још, да ти је виђети њихово вино од жутокоре! — добро се црвења и пред оком изгледа добро, а почни га пити: сличи љутином дрењивом вино, али га радо пију и веде, да га је здраво пити ономе кога често дроб боли.

Народ се овамо узда, да ће се отворити радња на пут од Цетиња Грахову или од Чева преко Трњина, Ровина и Бате к Дренову брду, па даље Ораовцу или Цернасту, па да ће на ту радњу замучевати жито државно.

Сви знамо, да су путеви од пријеке потребе и да се радњом на њима помаже народ, али радња на који од два приједмента пута би била од велике користи за народ поради одмучања жита, а кад би се радио пут од Чева преко Трњина к Дренову брду, народу би био много краћи пут од куће и сигурније и слободније ради више узрока.

Напомињем: ако не би радње на путовима, или какве друге радње државне, народ ће бити на велику муку од глади.

Никољ-дан, имен-дан Њ. В. Књаза прослављен је у нашем племену и мјесту доста лијепо.

Учитељ је с ђацима отишао у цркву на гласито Трњине; тамо је била служба, благодарње и многољествије. Потом су ђаци и учитељ отишли у мјештана на славу; поцп је имаод оброту позвати на објед учитеља с неколико ђака — а имао је још повише гостију; тамо је било и пјевања друштвеније и народније пјесаме.

Но како је снјијг напуо, а сјевер не престаје, те је велика студен, то су и мене руке отепале, па ви сад више не могу причати и писати, но ћете ме другом за више прислушати.

Мл. Момчило.

Подгорица, 12 децембра. — (Имен-дан Њег. Височанства Књаза Господара. — Нов баталеон. — Стална болница. — Контрола. — Необичан сјевер.)

У петак 6 о. м. прослављен је овђе на најсвечанији начин имен дан Његовог Височанства Књаза Господара. У очи самог дана окићена је варош заставама и било је велико освјетљење; а сјутри дан на 9 сати из јутра било је богослужење с благодаренијем у све варошке богомоље, ком је у саборној православној цркви присуствовало сво чиновништво и велики број грађанства. По свршетку благодаренија и изласку из цркве пуцали су топови са старе табиге с обале ријеке Рибнице, последи чега се нило у стан окруж. капетана, одакле је одправљена брзојавна честитка Високом Слављенику, на коју је још истог дана најмилиствитоје одговорио.

При крају прошлог мјесеца чињен је нов попис војника у Подгорици, Зети и Ђешкопољу и том приликом организиран је нов подгорички или шести баталеон V те бригаде, који се састоји из пет чета прве класе. Овај баталеон је на врло важном мјесту са сваког гледишта и према томе велике су му и дужности, које ће, надамо се, његове старешине знати вршит на корист државе а на час истог баталеона.

Почетком прошлог мјесеца почела се градит овђе стална болница у старом шпитаљу из турског доба. Стари шпитаљ једно је од највећих и најљепших здања у овој вароши, а мислим да је ријетко које веће и љепше од њега у свој држави. Још од освојења смјештене су у њем основне школе а послје сва мјесна надлежатељства и најпослије једно одјељење обновљено је било и удешено са становање Њег. В. Господара. Но Њег. Височанство Господар увидивши да је прекојужно да се у Подгорици оснује стална болница, за подигнуће које држава није имала довољно средстава, за исту уступи тај свој стан са свијем намјештајем, те се у њем попремио. Послије тога увиђело се да није тај сами стан довољан за болницу, те се од истог старог шпитаља узме још један таман толики дио, који стоји у једном правцу с истијем станом и који је већ готово направљен. Тако дакле, до који дан бјеше готова овђе стална болница, која ће бити од велике користи за народ овога краја, а држим да ће се скором овђе основати најглавнија болница у држави, јер су услови за болницу овђе боља но ије у државу.

Почетком прошлог мјесеца отпочела се овђе контрола и то трајах се да се види како су власти округа подгоричког, које су руковале државним приходима, вршиле у томе своју дужност. Извиђај се води од освојења Подгорице и заваља ову годину, т. ј. од почетка 1879 год. па до почетка идуже 1892 године. Ова контрола биће од велике користи, јер ће комисија одређена за то виђет приликом овога извиђаја, какви ће требују чиновници за

државне приходе и који је најзгодн начин за купљење и предавање истијех у државну касу; те ће према извјештају исте Државни Савјет моћ издат за то нужна правила. Пошто су овђе држим по највећи државни приходи, то комисија одређена за контролу у подгоричком округу, мислим да ће који мјесец позније свршит свој рад од оних те су изаслате истим послом у друге округе.

Измођу 5 и 6 ов. мј. почео је дуват овђе необично јаки сјевер и продужавао је своје бјеснило све до јуче. Он је тако јако дувао да се на Никољ-дан није могло чут пуцање топова с ријеке Рибнице код цркве нише Миркове Вароши, а то је на једне 800 до 1000 метара даљине. Исти почињо је велике штете, не само по вароши но и по околним селима, јер је куће поодкријевао, димњаке поломљо, обалио стогове сијена, сламе и листа и најпослије и многе вошке поломљо и из темеља обали. Подгорицу тај немили гас често полази али оваквог одавна не памти

Крајишник.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Овас и његово рађање

према разним околностима.

(Из „Тежак“.)

Обично се у науци вели, да је овас самом природом намијењен за сијање у сјеверним крајевима у замјену за пшеницу и јечам. Он не само што боље рађа, но и суровост хладног климата боље подноси.

Овас се и код нас сије, али сразмјерно према другом житу, веома мало; јер га народ нап рачуна у пошљедње жито. Овако сматрање погрешно је и штетно; јер овас осим осталих својих добрих страна, има још и ту, да свакад има својих куцаца. Ова околност нагнала нас је да напишемо овај чланак и да упознамо наше читатеље са свима користима, које се од овса могу извући, а тако исто под каквим околностима може овас обилато да рађа и знатне користи да доноси.

* * *

Од разних врста, које се у свијету сију, код нас се обично највише сије бијели овас. Овас је у опште већ и по томе драгоцјено жито по нашег пољорадника, што он у умјереном климату, као што је наш, рађа скоро на сваком земљишту, осим ако ово није баш сами живи цијесак; али најповољнији и највећи род доноси овас на доброј, иловачастој земљи, и богатој старој, здрављој црпици.

Влажна црпица, па којој више никако жито не ће да рађа, још је повољна за овас, ако се на њој само вода не скупља и не задржава. Ма да на оваквој земљи овас не рађа баш богато, ипак он даје сразмјерно довољно рода. Наука каже, да овас љуби грубу земљу, која не пуца на којој он сам то причињава (пуцање), а коју у исто врјеме тиме и ослобађа од већег дијела влаге.

По правилу, за овас се узима најмршавија земља; он се сије на таквој земљи, која је прије тога на три, четири, шест и више година љубрена. Овас рађа правилно и на таквој љиви, која се баш необрађује најбоље.

Веома изобилно рађа овас на узорним пољима црпице, а тако исто на просто угареним или напуштеним њивама, на које је неколико година била пуштана стока на пашу, или у опште на земљи, која се неколико година одмарала од плуга.

Ако се у врјеме сијања може овас да посије на такву земљу, која има још довољно снаге, као што је н. пр. послје кромпира, пасуља или озимог жита, — онда је извјестан богат род, који оне исте користи доноси, које и род од сваког другог жита, а које су често и веће од ових. Но ипак, без обзира на користи које би се у овом случају добиле од овса, тешко би било савјетовати, а чак не би било ни добро, сијати овас на оваку земљу с тога, што је увијек биље и логичније, сијати на добру земљу најприје озим жито.

Од овса се добија и тада још бољи род, када се пред њим посије и пошње какав било други род. Ма какво жито, вариво или трава била посијана прије овса, ипак до сијања овса треба да прође послје тога једна читава зима. Ако је то било у јесен па остало неосијано преко зиме, — земља ће се натопити влатом и поново постати плодна пред сијње овса.

Не ваља бацати свјеже љубре и заоравати га са овсом заједно, при прољетњем његовом сијању; јер ако се деси љето суво, онда ће такав усјева хрђавији род донијети, но што би га донио другог или трећег сијања по завршеном торењу земљишта. Ако је потребно да се љива у неколико поправи за овас, онда је боље растурити по појзи мало љубрета одмах послје сијања а прије него што овас никне. Овај поступак веома потпомаже род овсов.